

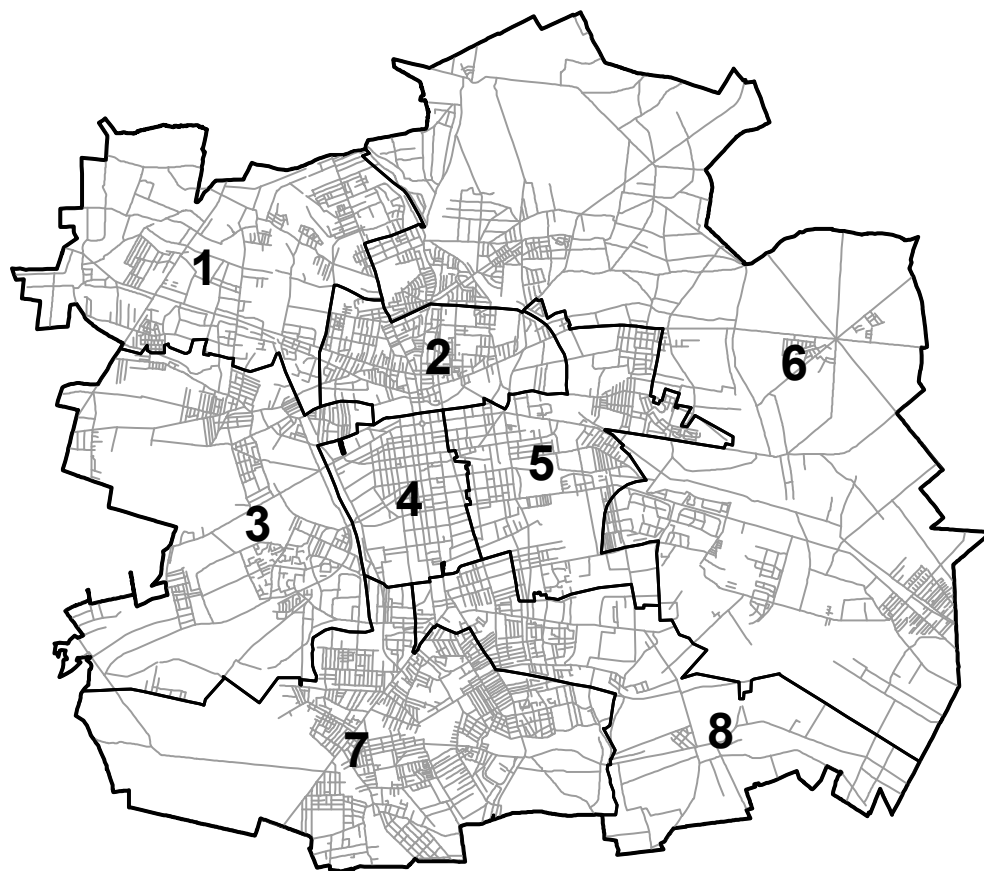
ATLAS MIASTA ŁODZI

Plansza XIXa: Postawy wyborcze mieszkańców Łodzi: wybory samorządowe w roku 2006

Jerzy Dzieciuchowicz, Karolina Dmochowska

Na planszy zostało umieszczonych 6 map w skali 1:125 000, obrazujących wszechstronne zróżnicowanie przestrzenne postaw wyborczych demonstrowanych w wyborach samorządowych przez mieszkańców Łodzi w 2006 roku. Uwzględniono przy tym dwa rodzaje wyborów – wybory do Rady Miejskiej oraz wybory Prezydenta Miasta. Poszczególne mapy przedstawiają: 1. Frekwencję w wyborach do Rady Miejskiej, 2. Zwycięstwa wyborcze w wyborach do Rady Miejskiej, 3. Poparcie wyborców dla Prawa i Sprawiedliwości w wyborach do Rady Miejskiej, 4. Poparcie wyborców dla Platformy Obywatelskiej RP w wyborach do Rady Miejskiej, 5. Poparcie wyborców dla koalicji Lewica i Demokraci (SLD, SDPL, PD, UP) w wyborach do Rady Miejskiej, 6. Poparcie dla Jerzego Kropiwnickiego w wyborach Prezydenta Miasta (II tura).

Plansza prezentuje najważniejsze wyniki głosowania i wyborów samorządowych w Łodzi. Wybory te mają zasadnicze znaczenie dla bieżącego zarządzania miastem i kształtowania kierunków jego rozwoju w najbliższej przyszłości. W budowie planszy szczególny nacisk został położony na dokładne zobrazowanie zmienności terytorialnej postaw wyborczych poprzez operowanie na mapach najmniejszymi jednostkami agregacji przestrzennej danych wyborczych, jakimi są obwody głosowania. Ze względu na konieczność zachowania czytelności map dokonano wizualizacji danych wyborczych jedynie dla obwodów otwartych (259). Są one znacznie zróżnicowane pod względem powierzchni, która z reguły wzrasta w kierunku odśrodkowym, w zależności od koncentracji przestrzennej ludności. W dużych obwodach peryferyjnych ich wielkość mogła się odbić niekorzystnie na frekwencji wyborczej, z uwagi na utrudnioną dostępność siedzib komisji wyborczych. Na dodatkowej mapie przedstawione zostały zasięgi przestrzenne okręgów wyborczych (rys. 1). Plansza została zbudowana na bazie materiałów państwowej, okręgowych i obwodowych komisji wyborczych, obrazujących wyniki głosowania i wyniki wyborów do Rady Miasta oraz wyborów Prezydenta Miasta przeprowadzonych na terenie Łodzi. Wiarygodność i rzetelność tych materiałów jest powszechnie oceniana bardzo wysoko. Wykonanie odpowiednich map wymagało uprzedniego opracowania w formie elektronicznej dokładnego, zgeokodowanego podkładu kartograficznego z granicami obwodów głosowania i okręgów wyborczych wydzielenych na obszarze Łodzi. Nader pracochłonna budowa tego podkładu wymagała posłużenia się planem adresowym Łodzi. Rozpatrywany podkład, jak też poszczególne mapy umieszczone na planszy, zostały opracowane przy użyciu aplikacji ArcMap pakietu oprogramowania ArcGIS. Na wielowarstwowych mapach zastosowana została jednolita skala 1:125 000, zapewniająca ich porównywalność.

Rys. 1. Granice okręgów wyborczych w wyborach samorządowych w Łodzi w 2006 r.

Frekwencja w wyborach do Rady Miejskiej (12.11.2006), pokazana na mapie 1, jest miarą politycznej partycypacji, która odzwierciedla postawy wyborcze i zaangażowanie obywateli w życie społeczno-polityczne (tab. 1). Udział w głosowaniu stanowi jeden z najważniejszych wskaźników aktywności obywatelskiej. Frekwencja lub absencja wyborcza, a także preferencje wyborcze, są zdeterminowane przede wszystkim statusem społeczno-ekonomicznym wyborców, określonym przez ich wykształcenie, zawód i stanowisko oraz pochodzenie społeczne (status przypisyany).

Tabela 1. Frekwencja wyborcza w okręgach wyborczych Łodzi w wyborach do Rady Miejskiej w 2006 r.

Okręgi wyborcze	Uprawnieni do głosowania	Głosy oddane	Frekwencja wyborcza w %	Głosy ważne	Wskaźnik kultury politycznej ^a
1	78 481	31 491	40,13	30 549	97,01
2	89 514	32 984	36,81	31 891	96,69
3	86 154	34 993	40,62	33 952	97,03
4	73 303	20 147	27,48	19 419	96,39
5	71 333	25 272	35,43	24 336	96,30
6	75 271	29 519	39,22	28 606	96,91
7	76 811	27 519	35,83	26 607	96,69
8	68 382	22 829	33,38	21 877	95,83
Razem	619 249	224 754	36,29	217 237	96,66

^a Stosunek liczby głosów ważnych do liczby oddanych głosów (w %) w skali okręgu wyborczego
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Na postawy polityczne wywierają także wpływ przebieg kampanii wyborczej i przyjęta ordynacja wyborcza (Sobczynski 2004). Jako wskaźnik frekwencji wyborczej na rozpatrzonej mapie przyjęto udział procentowy oddanych głosów w ogólnej liczbie uprawnionych do głosowania. Miara ta lepiej wyraża aktywność wyborczą aniżeli stosunek liczby wydanych kart do głosowania do liczby uprawnionych, którym posłużono się w pomiarach frekwencji dokonanych przez Państwową Komisję Wyborczą. Samo wydanie karty do głosowania nie jest bowiem równoznaczne z oddaniem głosu. Część osób pobierających takie karty ostatecznie rezygnuje z głosowania po zapoznaniu się z ich treścią. Przypadki takie nie są co prawda liczne, ale mają pewien wpływ na dokładność pomiaru frekwencji wyborczej.

Frekwencja w analizowanych wyborach w skali całego miasta była tradycyjnie dość niska, osiągając poziom 36,3%, przy ogólnej liczbie uprawnionych wynoszącej 619 249 osób. Zróżnicowanie poziomu frekwencji w przekroju obwodów głosowania należy ocenić jako umiarkowane. Układ przestrzenny frekwencji przybiera w Łodzi postać zbliżoną do koncentryczno-sektorowej. Ogólnie biorąc, wartości wskaźnika frekwencji rosną w kierunku odśrodkowym, przekraczając na obszarach peryferyjnych 40%. Wyjątkiem są dwa sektory odchodzące od strefy centralnej w stronę peryferii północno-zachodnich (Zabieniec, Teofilów Przemysłowy) i południowo-zachodnich (Kurak, Ruda), gdzie poziom frekwencji obniża się wyraźnie w porównaniu z obszarami międzysektorowymi. Szczególnie niska frekwencja, której poziom nie dochodzi nawet do 30%, jest notowana w północnych i południowych rejonach strefy centralnej, skupiających starą, substandardową zabudowę.

Tabela 2. Komitety wyborcze z zarejestrowanymi listami^a w wyborach do Rady Miejskiej w Łodzi w 2006 r.

Komitet wyborczy	Nr listy	Głosy ważne		Liczba kandydatów	Liczba uzyskanych mandatów
		Liczba	%		
Polskie Stronnictwo Ludowe	1	2 153	0,99	26	–
Liga Polskich Rodzin	2	4 618	2,13	82	–
Prawo i Sprawiedliwość	4	46 635	21,47	81	14
Platforma Obywatelska RP	5	67 132	30,90	86	16
Lewica i Demokraci	6	53 081	24,43	85	11
Samoobrona RP	7	5 241	2,41	81	–
Porozumienie Robotniczo-Ludowe	20	490	0,23	37	–
Regionalne Stowarzyszenie Przyjaciół Łodzi i Województwa Łódzkiego „Przymierze”	21	2 044	0,94	74	–
Alternatywa XXI w.	22	318	0,15	20	–
Stowarzyszenie Inicjatywa Rozsądnych Polaków	23	387	0,18	33	–
ŁPO Jerzego Kropiwnickiego	24	21 069	9,70	86	2
Mieszkańcy Łodzi	25	1 267	0,58	16	–
Wojewódzki Ruch Samorządowy	26	637	0,29	51	–
Unia Polityki Realnej	27	2 922	1,35	44	–
Ruch Ludowo-Narodowy	28	657	0,30	49	–
Samorząd XXI w.	29	181	0,08	12	–
Lista Sowińskiego	30	1 105	0,51	47	–
„Lepsza Łódź” Waldemara Bohdanowicza	31	4 776	2,20	72	–
Bezpartyjne Forum Samorządowe	32	2 524	1,16	46	–
Ogółem	19	217 237	100,00	1 028	43

^a Grupy list komitetów wyborczych wspólnie uczestniczących w podziale mandatów w wyborach do Rady Miejskiej obejmowały: grupa 1 – listy nr 1, 23 i 24; grupa 2 – listy nr 2, 4, 7, grupa – 3 listy nr 5 i 31; grupa – 4 listy nr 6 i 22.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W wyborach do Rady Miejskiej zarejestrowanych zostało 19 list komitetów wyborczych i 130 list kandydatów oraz łącznie 1028 indywidualnych kandydatów (tab. 2). W celu wspólnego uczestniczenia w podziale mandatów zostały utworzone 4 grupy list. Podkreślenia wymaga fakt, iż zwycięstwa wyborcze w otwartych obwodach głosowania odniosło zaledwie 5 ugrupowań: Platforma Obywatelska RP, Prawo i Sprawiedliwość, Lewica i Demokraci, Mieszkańcy Łodzi i ŁPO Jerzego Kropiwnickiego. Zwraca przy tym uwagę imponująca przewaga liczebna obwodów, w których zwyciężyła PO. Ich udział w ogólnej liczbie obwodów dochodzi do 71,02%. Pod tym względem, na drugim miejscu znalazł się LiD, który zwyciężył w co 5 obwodzie (19,78%). Trzecie miejsce zajęło PiS, uzyskując bezwzględna przewagę głosów w mniej niż 1/10 (8,64%) obwodów. Tylko w pojedynczych obwodach doszło do zwycięstwa komitetu ŁPO i Mieszkańców Łodzi. Układ przestrzenny zwycięstw wyborczych na obszarze miasta jest bardzo słabo urozmaicony z racji wskazanej uprzednio przytłaczającej przewagi zwycięstw PO. Partia ta zwyciężyła głównie w gęsto zaludnionych obwodach położonych w strefie centralnej, wyróżniających się budownictwem czynszowym oraz w strefie pośredniej i peryferyjnej na obszarach zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnych zespołów zabudowy osiedlowej. Nieliczne zwycięstwa LiD są przypisane przede wszystkim wyborcom, którzy zamieszkują rozrzucone na zapleczu strefy centralnej, rejonu starszej zabudowy osiedlowej. Zdecydowali o nich także wyborcy mieszkający w rejonach peryferyjnych z silnie rozproszoną zabudową jednorodzinną o zróżnicowanym wieku i standardzie. Natomiast PiS odniosło zwycięstwa wyborcze głównie dzięki elektoratowi zamieszkującemu strefę peryferyjną, zwłaszcza obszary zdominowane przez starą zabudowę jednorodzinną i zagrodową.

Poparcie wyborców dla Platformy Obywatelskiej w obwodach głosowania jest zróżnicowane w stopniu umiarkowanym, co oznacza niezbyt duże odchylenia udziału procentowego głosów oddanych na tę partię w poszczególnych obwodach od udziału przeciętnego (30,6%), przy czym nieco częściej na terenie miasta występują obwody o udziale niższym od przeciętnego. Układ przestrzenny udziału głosów oddanych na PO upodabnia się do negatywnego udziału głosów przypisanych PiS. Szczególnie wysokie poparcie wyborców dla PO, przekraczające 36%, cechuje przede wszystkim wyborców zamieszkujących te rejon, które skupiają stosunkowo nową tkankę mieszkaniową w strefie pośredniej i peryferyjnej oraz jej enklawy rozproszone na obszarach centralnych, gdzie zazwyczaj mamy do czynienia z dość dużym udziałem osób z wyższym wykształceniem i wysokim wskaźnikiem zatrudnienia.

Poparcie wyborców dla Prawa i Sprawiedliwości, mierzone udziałem głosów oddanych na tę partię w ogólnej liczbie głosów ważnych, cechuje się w Łodzi umiarkowaną zmiennością przestrzenną, przy dość dużej przewadze liczebnej obwodów głosowania o poparcu niższym od przeciętnego w mieście (21,8%). Warto przy tym zauważyć, że w 1/4 obwodów stopień poparcia udzielanego PiS nie przekracza 18,7%, a w 3/4 jest niższy od 24,4%. Zgodnie z ogólną tendencją poparcie to rośnie w kierunku odśrodkowym, wraz ze wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym i udziału dużych gospodarstw domowych, przy równoczesnym spadku udziału osób z wyższym wykształceniem. W wielu rejonach marginalnych o rolniczym charakterze udział głosów oddanych na PiS przekracza nawet 34%. Dla odmiany bardzo niskie odsetki głosujących na PiS, nie dochodzące do 16%, występują dość często w strefie pośredniej na obszarze słabo zaludnionych dzielnic przemysłowo-składowych oraz terenów przylegających do linii kolejowych.

Zmienność przestrzenna udziału głosów uzyskanych przez Lewicę i Demokratów w Łodzi reprezentuje poziom umiarkowany, przy czym w 25% obwodów o najniższym poparciu nie przewyższa ono 19,6%, a 25% obwodów o najwyższym poparciu przekracza 27,5%. Ogólnie biorąc, wskaźnik poparcia LiD maleje w układzie odśrodkowym. W strefie centralnej i pośredniej odsetek głosów oddanych na to ugrupowanie często wynosi ponad 25%. Dotyczy to w szczególności elektoratu skupionego w powojennych zespołach budownictwa wielorodzinnego oraz w dzielnicach przemysłowych i magazynowo-składowych. Dla odmiany na obszarach peryferyjnych, częstokroć o rolniczym charakterze, zdominowanych przez zwolenników PiS, poparcie dla LiD spada poniżej 20%.

Wybory prezydenta miasta odbyły się w dwóch turach (12.11.2006 i 26.11.2006), gdyż pierwsza nie przyniosła rozstrzygających wyników. W pierwszej turze, w której rywalizowało 13 kandydatów, frekwencja osiągnęła poziom analogiczny jak w wyborach do Rady Miasta (36,3%). W drugiej turze wskaźnik frekwencji obniżył się do 30,4%. Zwycięzcą tej tury wyborów został Jerzy Kropiwnicki – członek Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego – zgłoszony przez Prawo i Sprawiedliwość, który zdobył 55,69% głosów (35,84% w I turze), tocząc walkę z drugim kandydatem Krzysztofem Kwiatkowskim (27,03% w I turze), członkiem platformy Obywatelskiej RP, zgłoszonym przez jej Komitet Wyborczy. Udział głosów oddanych na J. Kropiwnickiego jest dość słabo zróżnicowany przestrzennie, zawierając się przedziale od 44,0% do 76,2%. Tylko w 1/4 obwodów udział ten był niższy od 52,9%. Ogólnie biorąc, stopień poparcia dla J. Kropiwnickiego rośnie w przestrzeni miasta w miarę przesuwania się od centrum w kierunku peryferii, wykazując duże podobieństwo do rozkładu przestrzennego poparcia udzielanego PiS.

W wyniku wyborów do Rady Miejskiej w Łodzi zostały obsadzone 43 mandaty. Ponieważ obowiązująca ordynacja wyborcza preferuje duże partie, dlatego też w podziale mandatów partycypowały tylko 4 ugrupowania polityczne. Pod względem liczby uzyskanych mandatów kolejne miejsca zdobyły: 1. Platforma Obywatelska RP – 16 mandatów, 2. Prawo i Sprawiedliwość – 14, 3. Lewica i Demokraci – 11 oraz 4. ŁPO – 2. Kandydaci wybrani do Rady Miasta tworzą zbiorowość dość silnie zmaskulinizowaną, w której przeciętnie na 10 osób przypada 7 mężczyzn (69,8%). Średnia wieku radnych nie jest zbyt wysoka, wynosi bowiem 40,8 roku, przy czym najmłodszy radny ma 20 lat, a najstarszy – 67.

Postawy wyborcze łodzian prezentowane na omawianej planszy są trudno porównywalne z postawami z roku 1998, ukazanymi na planszy pierwotnej. Wynika to z kilku powodów. W grę wchodzi przede wszystkim zmiany granic i liczby obwodów głosowania (okręgów wyborczych), zmiany ordynacji wyborczej, a także dynamiczne przeobrażenia samej sceny politycznej. Warto zauważyć, że liczba uprawnionych do głosowania w wyborach samorządowych w Łodzi w latach 1998–2006 zmalała o 23,1 tys. osób, co wynikało z postępującej depopulacji miasta. Jednocześnie obniżyła się nieco aktywność obywatelska. Świadczy o tym spadek ogólnego poziomu frekwencji wyborczej z 37,4% do 36,29%, chociaż równocześnie w obwodach głosowania wzrosły jego wartości skrajne (minimalna z 13,96% do 15,4% i maksymalna z 58,3% do 60,95%). Podczas rozważanego okresu radykalnie zmieniły się preferencje polityczne mieszkańców Łodzi. Najogólniej wskazują na to zmiany układu przestrzennego zwycięstw wyborczych. W 1998 r. w przestrzeni miejskiej dominowały obwody głosowania, w których przewagę liczebną osiągnęła socjaldemokratyczna lewica (SLD). Natomiast w 2006 r. przytłaczającą większość reprezentują obwody, w których zwycięstwo odniosła Platforma Obywatelska RP.

Literatura

G o s t k o w s k i Z., 1961, *Zainteresowanie wyborami do rad narodowych wśród ludności Łodzi w 1958*, „Studia Sociologiczne”, nr 2, s. 145–159.
G o s t k o w s k i Z., 1966, *Analiza efektu panelowego w badaniach wyborczych w Łodzi w 1961 r.*, [w:] G o s t k o w s k i Z. (red.), *Analizy i próby technik badawczych w socjologii*, t.1, Wrocław.
K a m i Ń s k i K., 1988, *Zasięg wpływu Stronnictwa Narodowego w Łodzi w latach 1936–1939*, „Rocznik Łódzki”, t. 38, s. 181–182.
K a m i Ń s k i K., 1991, *Wybory do Rady Miejskiej w Łodzi w 1938 r.*, „Kronika Miasta Łodzi”, s. 43–54.
R o s s e t E., 1927, *Oblicze polityczne ludności miasta Łodzi w świetle statystyki wyborczej*, Łódź.
S o b c z y Ń s k i M., 2000, *Zróżnicowanie przestrzenne postaw politycznych mieszkańców Łodzi*, WUL, Łódź, ss. 302.
Z e l a z o M., 1991, *Wybory prezydenckie – przypadek Łodzi. Tendencje wyborcze w latach 1989–1990 w świetle głosowania i badań ankietowych*, „Kultura i Społeczeństwo”, nr 3, s. 89–102.

Materiały źródłowe

Dane Obwodowych i Okręgowych Komisji Wyborczych o wyborach samorządowych w Łodzi w 2006 r. Mapa adresowa opracowana w Urzędzie Miasta Łodzi.
Ustawa z 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, Dziennik Ustaw 1998, Nr 95, poz. 602 (tekst jednolity Dziennik Ustaw z 2003 r. Nr 159, poz. 1547); zmiany: Dziennik Ustaw z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 102, poz. 1055, Nr 167, poz. 1760; Dziennik Ustaw z 2005 r. Nr 175, poz. 1457; Dziennik Ustaw z 2006 r. Nr 17, poz. 128; Dziennik Ustaw z 2006 r. Nr 34, poz. 242; Dziennik Ustaw z 2006 r. Nr 146, poz. 1055; Dziennik Ustaw z 2006 r. Nr 159, poz. 1127.